

Dengang da i BÆKKELUND og DOLLERUP..... 1948

Forleden dag, mandag d. 22. maj 2023, fik jeg en besked fra min DMI app om risiko for skybrud over Hald Ege. Der kom nu ikke noget skybrud, men en lille smule regn. Min have kunne ellers godt have trængt til lidt mere vand.

For snart 75 år siden, nærmere bestemt fredag d. 16. juli 1948, kunne folk i Bækkelund og Dollerup godt have haft brug for sådan en varslings-app, dog var den teknologiske udvikling på det tidspunkt ikke nået til nutidens højder.

Jeg skal love for, at der kom regn og hagl over området ved Dollerup, Stanghede og Skelhøje den fredag i 1948.

Sidst på eftermiddagen begyndte et voldsomt uvejr med torden, skybrudlignende regn og hagl så store som kirsebær. Der faldt næsten 250 mm vand over de næste 2-3 timer. (I samme tidsrum faldt der 30 mm vand over Folkekuren!)

Regnvandet der faldt på Stanghede kunne ikke synke ned i jorden pga. allaget, derfor fandt det andre veje og her var kløfterne ned mod Hald Sø og Gl. Dollerup velegnede. Vandet der faldt over Skelhøje og Bisballe fulgte istidens gletcherport ned mod Dollerup Mølle.

Skaderne var omfattende:

Vandet der fossede ned fra heden gennem Troldeslugten sprængte betondæmningen*) ved mølledammen. Betonen og vandets kraft væltede vandmøllen, savværket og det halve af Niels Bugges Kro. Inventar fra såvel kro og savværk flød på engen neden for vejen. Kapelmester Ravn Nielsen, Århus, som var engageret til den musikalske underholdning i pavillonen oppe på plateauet, der hvor legepladsen nu findes, boede på kroen med sin kone. Hans og hustruens garderobe, en tegnebog med 100 koner, samt en violin blev skyllet bort. Fisker nogen en violin op fra Hald Sø, ved vi nu hvor den stammer fra.

Vandmøllen og det gamle savværk, samt det halve af Niels Bugges Kro blev revet ned af de enorme vandmasser. Læg mærke til personerne til højre i billedet.

Kapelmester Ravn Nielsen med det eneste tøj, han reddede fra Niels Bugges Kro. Tøjet var skyllet ud på Engen.

Restauratør Vestergaards treårige søn, Niels, lå syg i et af værelserne på første sal i den halvt sammenstyrtede fløj. Nogle fra personalet var opmærksomme og løb op på værelset, greb drengen og

kastede ham ud af vinduet til restauratør Vestergaard, der stod nedenfor og greb ham. Få minutter efter, at de var kommet i sikkerhed, skred fløjen sammen.

På vejen fra Niels Bugges Kro til Dollerup blev cementbroen*) over Gjelbækken og store dele af vejen skyllet bort.

I Gl. Dollerup skete der store skader fra det vand der kom fra bakkerne op mod Skelhøje, samt vandet fra Stanghede, der fossede ned gennem Røverdalen. Avisen skrev: ”...*Vejene forvandlede til Aær og Marker og Haver til Søer. Træer, der var blevet rykket op med Rode, flød omkring sammen med Trillebører, Havemøbler og andre ting, der blev skyllet med af Vandfloden. Store Mængder af Sand fra Vejene blev skyllet ind i Haverne og lagde sig flere Steder i næsten en halv Meters Højde, saa Folk I Dag har haft travlt med at skovle Sand paa samme maade, som de på en Vinterdag skovler Sne. Flere Steder I Dollerup blev Murene trykket ind, og i nogle af Husene trængte Vandet ind. Hagl og Grus ligger mange Steder i store Driver. På Landevejen mellem Skelhøje og Dollerup er store stykker af Vejen skyllet bort, saa den er næsten ufremkommelig, og paa markerne gik Køerne i Formiddags og aad af de Roer og Gulerødder, som vandmasserne har ført med sig. Mange steder er Kornet slaaet ned, og Kærnerne pisket af.*”

Et af de ødelagte huse i Dollerup.

I den anden ende af Dollerup, omme ved Dollerup Mølle, kom vandmasserne fra Skelhøje og bakkerne op mod Lysgård. Dæmningerne omkring fiskedæmningerne, bag Møllen, kunne ikke holde og væltede ned i bunden af disse og ca. 150.000 ørreder, alle over et år gamle, flød med strømmen ned gennem Dollerup Mølle, videre gennem parken og ud over engene og ned i Hald Sø. Man skulle have været lystfisker den gang.

Vandet fra Stanghede løb også mod vest og underminerede jernbanestrækningen fra viadukten i Stanghede til stationen i Bækkelund. I dagene inden udbedringen blev passagererne transporteret i bus fra Bækkelund Station til Skelhøje Station og omvendt.

Om søndagen d. 18. juli strømmede nysgerrige fra Viborg og nærliggende landsbyer til. Politiet havde afspærret Ravnsbjergvej ved Hald Hovedgård og lavet nødparkering på markerne omkring. Over 500 biler parkerede ved Hovedgården, også i Dollerup var der stor trængsel af nysgerrige.

Jeg ved ikke om grundejerne fik forsikringserstatning, men der blev lokalt samlet mange penge ind til stor hjælp for de skadelidte.

*)Det blev Jens Ladegaard fra Hald Ege der byggede en ny Gjelbro og det blev også ham der byggede dæmningen, til opstemning af vandet fra Troldeslugten, og ”vandfaldet” ved Kroen.

Kilde:

Viborg Stifts-Tidende i dagene fra d. 17. – 19. juli 1948.

Hvis du vil vide mere om vandmøller, her i området, bør du komme til foredrag i Egekværnen
onsdag d. 25. oktober 2023 kl. 19.00.

Forhenværende folketingsmedlem Kristian Pihl Lorentzen vil fortælle om vandmøller.

På Hald Ege Samlingens vegne
Poul Harald Christensen